

Заменице – личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици

Заменице су врста речи чија је главна служба у реченици упућивање на лица, ствари и особине, односно на речи које те појмове означавају.

Личним именичким заменицама упућује се на лица, што ће рећи да личне заменице, за разлику од осталих именичких заменица, имају категорију лица, тј. мењају се по лицима. Заменицом првог лица – *ја* – упућује се на лице које говори, тј. које учествује у говору као говорник. Заменицом другог лица – *ти* – упућује се на лице којем се говори, тј. које учествује у говору као саговорник. Заменицом трећег лица – *он, она, оно* – упућује се на лице о којем се говори, тј. на лице које не учествује у говору.

Урадити 2. задатак на 95. страни граматике, у којем треба да из наведеног текста издвојите заменице које упућују на лице које говори, лице којем се говори и лице о којем се говори.

Личне заменице (промена по падежима)

Падежи	једнина				множина		
	1. лице	2. лице	3. лице		1. лице	2. лице	3. лице
номинатив	ЈА	ТИ	ОН, ОНО	ОНА	МИ	ВИ	ОНИ, ОНЕ, ОНА
генитив	МЕНЕ (ме)	ТЕБЕ (те)	ЊЕГА (га)	ЊЕ (је)	НАС (нас)	ВАС (вас)	ЊИХ (их)
датов	МЕНИ (ми)	ТЕБИ (ти)	ЊЕМУ (му)	ЊОЈ (јој)	НАМА (нам)	ВАМА (вам)	ЊИМА (им)
акузатив	МЕНЕ (ме)	ТЕБЕ (те)	ЊЕГА (га)	ЊУ (ју, је)	НАС (нас)	ВАС (вас)	ЊИХ (их)
вокатив	/	ТИ	/	/	/	ВИ	/
инструментал	МНОМ	ТОБОМ	ЊИМ	ЊОМ	НАМА	ВАМА	ЊИМА
локатив	МЕНИ	ТЕБИ	ЊЕМУ	ЊОЈ	НАМА	ВАМА	ЊИМА

Постоје наглашени и ненаглашени облици заменица. **Ненаглашени облици** заменица називају се и краћи или енклитички облици заменица и јављају се искључиво у генитиву, дативу и акузативу.

Урадити 4, 5. и 6. задатак на 96. страни.

Наглашене облике личних заменица користимо када желимо нешто посебно да истакнемо. Личним заменицама се упућује на говорника (*ја, ми*), саговорника (*ти, ви*) и бића или појаве која су изван говорне ситуације. Први случај у коме користимо наглашене облике личних заменица јесте на почетку реченице: *Ти, зашто си дошао? Вас су звали да дођете и Ја сам њега звао да дође, а не тебе!*. Наглашени облици личних заменица могу се јавити иза предлога: *Дошли су по њега. То нисам очекивала од тебе.* У неким случајевима употребљавају се у реченици иза запете која означава паузу у говору: *Ако буду желели да дођу, њих ће позвати на рођендан.* Ненаглашени (енклитички, краћи) облици заменица користе се у свим осталим случајевима: *Стигли су нас успут и Срели су је.*

Зар мислиш да ћеш се мене тако лако отарасити? (1. л. јд. ген.)

Да ли се сећаш нас? (1. л. мн. ген.),

Ове реченице преформулиши тако да у њима употребиш ненаглашени облик личне заменице.

Он је њу све време гледао. (3. л. јд. ж. р. акуз.) → *Он ју је све време гледао.*

Види њу како је слатка. (3. л. јд. ж. р. акуз.) → *Види је како је слатка.*

Лична заменица за 3. лице једнине женског рода *она* има у акузативу два краћа облика – *ју* и *–је*. Краћи облик *–ју* употребљава се само испред помоћног глагола *је* у прошлом времену (*Она ју је гледала; Он ју је чуо*). Краћи облик *–је* личне заменице за 3. лице једнине женског рода у акузативу користи у свим другим случајевима (*Она је гледа радознано и Погледај је како је мила*).

С обзиром на то да најчешће замењују именице, заменице такође врше службу коју врше и именице – службу субјекта или објекта. Када реченицу *Лука, Сара и Лазар иду на пливање недељом* променимо тако да употребимо личну заменицу, добија се реченица *Они иду на пливање недељом*. И именице *Лука, Сара и Лазар* и заменица *они* се налазе у истом падежу (номинативу) и врше исту службу (субјекта). Ако именице заменимо заменицом у реченици *Марко је видео Луку, Сару и Лазара на базену*, добићемо реченицу *Марко их је видео на базену*. И именице *Луку, Сару и Лазара*, као и заменица *и*, налазе се у истом падежу (акузативу) и имају исту функцију у реченици (објекта).

Урадите 1, 2. и 3. задатак у граматици *Језичко благо* на страни 98.